

IPA 2011 FF RAC twinning light projekt "Jačanje kapaciteta za provedbu Strategije procjene učinaka propisa za razdoblje od 2013. do 2015. godine"

SAŽETAK PRIJEDLOGA ISKAZA O PROCJENI UČINAKA PROPISA ZA NACRT PRIJEDLOGA OBITELJSKOG ZAKONA

1. PROBLEM

Problemi koji se namjeravaju riješiti novim Obiteljskim zakonom su:

- problem pravne nesigurnosti zbog nemogućnosti ostvarivanja stečenih prava pojedinačnim aktima po Obiteljskom zakonu 2014,
- neispunjavanje obveza preuzetih međunarodnim ugovorima,
- neusklađenost pojedinih zakonskih rješenja s međunarodno prihvaćenim standardima,
- velik broj predmeta protiv Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava,
- velik broj obiteljsko-pravnih sudskih postupaka u nacionalnom sustavu,
- sporost obiteljsko-pravnih sudskih postupaka u nacionalnom sustavu i
- nedovoljan stupanj zaštite prava djeteta na obiteljski život i procesnih prava djeteta.

Kao prioriteti u vezi s unaprjeđenjem obiteljsko-pravne zaštite u Strategiji razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. navode se:

- poboljšanje zakonskih odredaba koje se odnose na skrbništvo nad odraslim osobama, što je potrebno temeljito reformirati,
- poboljšanje zakonskih odredaba koje se odnose na posvojenje,
- jasnije određivanje i ispravljanje normativnih nedostataka koji u praksi dovode do zabune u tumačenju pravne norme (utvrđivanje podrijetla djeteta, jasnije uređenje roditeljske skrbi, olakšavanje ostvarivanja susreta i druženja s djetetom, pojedine odredbe o uzdržavanju, pravna nesigurnost s obzirom na različite pretpostavke i način utvrđivanja izvanbračnih zajednica),
- uređivanje postupovnih odredaba po kojima će se voditi obiteljsko-pravni postupci u skladu sa zaštitom postupovnih prava svih stranaka, a osobito djeteta u skladu s Europskom konvencijom o ostvarivanju prava djeteta te
- poboljšanje drugih odredaba određivanjem rokova, privremenih mjera, obiteljske medijacije, uvođenjem novih mjera za zaštitu djece (stručna potpora roditeljskoj skrbi te intenzivni tretman u obitelji), pojednostavljenjem povrata sredstava isplaćenih temeljem privremenoga uzdržavanja, donošenjem odredbe o zaštiti djece od gospodarskog iskorištavanja djece i sl.

Iz izvješća pravobraniteljice za djecu od 2004. do 2012. godine neprekidno se upućuje na probleme u području zajedničke roditeljske skrbi, susreta i druženja s djetetom, poput kršenje prava djeteta na roditeljsku skrb obaju roditelja nakon razvoda braka, rast slučajeva povreda prava (u pravilu) očeva na ostvarivanje susreta i druženja s djetetom nakon razvoda braka, rast slučajeva manipulacije djetetom od strane roditelja s kojim dijete živi (u pravilu majka), te zloupotreba prava na susrete i druženja roditelja (u pravilu očeva) s ciljem razračunavanja neriješenih partnerskih, emocionalnih,

imovinskih i drugih odnosa na štetu djeteta i korištenjem djeteta kao "oružja" u rukama roditelja, samovoljno i protupravno odvođenje djeteta bez suglasnosti drugoga roditelja.

Pravobraniteljica za djecu u razdoblju od 2004. do 2012. godine u svojim izvješćima upućuje i na niz drugih povreda prava djeteta koja se uređuju Obiteljskim zakonom 2003, te predlaže promjene u tim područjima:

- povrede prava djeteta da mu se odredi ime i prezime, prijavi prebivalište, pravo na zdravstvenu zaštitu, doplatka za djecu i druga prava u vezi s primjenom presumpcije bračnog očinstva i utvrđivanjem porijekla djeteta od biološkoga oca,
- nedostaci u vezi s mjerom nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi,
- dugotrajan boravak djece u ustanovama socijalne skrbi i udomiteljskim obiteljima (u prosjeku četiri godine),
- dugotrajan postupak posvojenja,
- nužnost omogućavanja razdoblja prilagodbe djeteta novoj sredini (udomiteljska obitelj ili posvojenje),
- porast broja protupravno preseljene djece, te neprovođenje Haške konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece (1980.) i
- izostanak ispunjenja međunarodne obveze Republike Hrvatske da djetetu osigura posebnog skrbnika (zastupnika) u postupcima u kojima se na to obvezala.

2. CILJEVI

Novim Obiteljskim zakonom namjerava se:

1. što prije ukloniti posljedice novonastale pravne nesigurnosti i nemogućnosti ostvarenja prava stečenih temeljem Obiteljskog zakona 2014,
2. ispuniti obveze koje je RH preuzela Europskom konvencijom o ostvarivanju prava djece (1996) i Europskom konvencijom o kontaktima s djecom (2003),
3. ispuniti obveze koje su RH naložene presudama Europskog suda za ljudska prava,
4. uskladiti važeća zakonska rješenja sa standardima Vijeća Europe u području zaštite materijalnih i procesnih prava djece, kako bi se ujedno otklonili budući postupci pred Europskim sudom za ljudska prava,
5. jasnije urediti područje roditeljske skrbi i ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom,
6. implementirati nove mjere za zaštitu osobnih prava djece kako bi se u što većoj mjeri sačuvao obiteljski život djeteta i roditelja (npr. pomoć roditeljima u skrbi i odgoju djece),
7. ubrzati postupke u vezi s posvojenjem, uvesti pripremu i podršku posvojiteljima nakon zasnovanog posvojenja,
8. uvesti obvezno savjetovanje i obiteljsku medijaciju kao izvansudski način rješavanja obiteljskih sporova,
9. ubrzati sudske postupke i
10. razjasniti ulogu centra za socijalnu skrb u obiteljsko-pravnim postupcima i precizirati suradnju suda i centra za socijalnu skrb.

3. MOGUĆE OPCIJE

3.3. OPCIJA 3: - (normativno rješenje)

Ovim normativnim rješenjem definirat će se instituti koje je sadržavao i Obiteljski zakon 2014, a koji predstavljaju odgovarajuću razinu pravne zaštite najugroženijih kategorija građana - prvenstveno djece, osoba s invaliditetom i osoba lišenih poslovne sposobnosti i uredit će se sljedeća područja:

1. brak i razvod
 1. obvezno savjetovanje roditelja prije razvoda braka
 2. plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi
 3. obiteljska medijacija
 4. zaštita obiteljskog doma
2. odnos roditelja i djece, te mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece
 1. usklađivanje odredaba o majčinstvu i očinstvu sa Zakonom o medicinski pomognutoj oplodnji („Narodne novine“, broj 86/12.)
 2. preciziranje pravnog položaja djece
 3. preciziranje koncepta roditeljske skrbi
 4. ostvarivanje roditeljske skrbi
 5. ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom
 6. uvođenje novih mjera za zaštitu osobnih i imovinskih prava djece
3. posvojenje
 1. uvođenje obvezne pripreme potencijalnih posvojitelja
 2. sudska odluka koja nadomješta pristanak roditelja na posvojenje
 3. podrška posvojiteljima nakon zasnovanog posvojenje
4. uzdržavanje (izvan)bračnih drugova i djeteta
5. postupci pred sudom
 1. opće odredbe (načela, procesna prava djeteta i poslovno nesposobnih osoba, uloga centra za socijalnu skrb, suradnja centra za socijalnu skrb i suda)
 2. parnični postupci
 3. izvanparnični postupci
 4. ovršni postupci
 5. privremene mjere
6. prijelazne i završne odredbe – stavit će se izvan snage Obiteljski zakon 2003 i Obiteljski zakon 2014 i urediti ostvarivanje stečenih prava.

